

б) кожний вчитель повинен стати новатором, знайти свої підходи до навчально-виховної діяльності, що відповідають його особистим якостям і можливостям;

7) підтримувати власне психологічне здоров'я, що включає здатність до саморегуляції, емпатії, толерантності, емоційної рівноваженості та саногенне мислення[3].

Досягнення належного рівня психологічної підготовки майбутніх педагогів прискорюється за умови застосування спеціальних заходів, зокрема, у формі ділових і рольових ігор, завдань, спрямованих на розвиток рефлексивних механізмів, групових дискусій, моделювання конкретних ситуацій, складання психологічних характеристик, обговорення проблеми надійності й прогностичності тих чи тих психологічних засобів діагностики в педагогічному процесі.

Список використаних джерел

1. Видра О. Г. Розвиток психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання / О.Г. Видра // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – №1. – С. 108 – 115.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.
3. Кажарська О. М. Теоретична модель основних компонентів психологічної підготовки молодого вчителя в системі післядипломної освіти / О. М. Кажарська // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України ; за ред. С. Д. Максименка. – Т. X, Ч. 3. – К., 2008. – С. 193–203.
4. Созонюк О. С. Детермінанти розвитку психологічної культури вчителя початкової школи : Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.С. Созонюк; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2002. – 20 с.

УДК 371.134

Брижак Надія Юріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії та методики початкової освіти,

Поп Маріанна Богданівна,

магістр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Напрямки перебудови освіти на принципах особистісно-орієнтованого підходу та педагогіки співробітництва, визначені Національною доктриною розвитку освіти в Україні, Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовим компонентом дошкільної освіти, передбачають виховання

творчої особистості. Розвиток дитячої творчості, а відтак формування творчої індивідуальності дошкільника, потребує значної трансформації освітнього процесу.

Ключовою фігурою в реалізації завдань формування творчої індивідуальності дошкільника є особистість педагога. У зв'язку з цим перед закладом вищої освіти постає особливе завдання формування нового педагога, з високим рівнем професіоналізму, творчої активності, який відповідально ставився б до результатів свого навчання та підготовки до майбутньої професійної діяльності.

У психолого-педагогічній літературі розкрито різні аспекти готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності та особливості організації професійно-педагогічної підготовки (О. Абдулліна, К. Дурай-Новакова, Н. Кічук, В. Кузь, Н. Побірченко В. Моляко, Г. Троцько та ін.); вивчення особливостей прояву творчості на різних вікових етапах розвитку особистості (І. Бех, І. Булах, М. Іванчук, С. Максименко, В. Моляко, В. Роменець тощо); положення про закономірності розвитку особистості та індивідуальності в дошкільному віці (А. Богуш, Д. Ельконін, В. Кузьменко, В. Мухіна, Ю. Приходько).

Розвиток сучасної дитини як неповторної особистості передбачає максимальну реалізацію нею своєї активності, самостійності, творчої ініціативи, прагнення обирати на власний розсуд шляхи й засоби досягнення цілей, намірів, реалізувати свої власні потреби та інтереси. Нажаль, виховання й навчання орієнтоване не на формування в неї механізмів саморозвитку, а на кінцевий продукт - здатність у діяльності та поведінці відтворювати соціальне задані зразки. Але це не сприяє становленню творчої індивідуальності дитини дошкільного віку, її вміння самоорганізуватися, приймати самостійні рішення, виявляти вигадку й фантазію, висловлювати власні судження, довіряти власним самооцінкам.

Визнання жорсткої зумовленості розвитку дошкільника виховними та навчальними впливами зумовлюють необхідність самовдосконалення вихователя як фахівця та особистості - його відкритість інноваціям, вміння застосовувати сучасні методи й засоби освіти дошкільника, сформованість педагогічної рефлексії, активно «задіювати» особистий потенціал дітей, враховуючи їх схильності і задатки, формувати в них творче ставлення до життя, розвивати зачатки творчого мислення [2, с.64].

Якість підготовки майбутніх педагогів до формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку неможливо розглядати у відриві від вимог, що висуваються характером конкретного середовища, в якому працює фахівець, і від особливостей освітніх завдань, що постають перед ним у закладі дошкільної освіти. І як наслідок, готовність майбутнього педагога до формування творчої індивідуальності дошкільника повинна формуватися з урахуванням основних параметрів готовності до педагогічної діяльності та враховувати специфіку процесу розвитку індивідуальності особистості дитини дошкільного віку.

Описуючи змістовні характеристики готовності педагога до формування творчої індивідуальності дошкільника, необхідно враховувати, що вихователь ЗДО виступає не тільки як педагог, а й як організатор життєдіяльності дитини, в силу чого в ході професійної діяльності йому необхідно реалізовувати цілу низку функцій:

- інформаційну, яка полягає у вмінні користуватися мовною виразністю, точно й образно викладати матеріал, користуватися різними методами викладу, активізувати дітей в процесі творчої діяльності;

- спонукальну, спрямовану на вміння збуджувати творчий інтерес і фантазію дітей, спонукати їх до активності;

- організаторську, яка включає в себе вміння планувати розвиваючий педагогічний процес, підбирати матеріал, методи, прийоми і засоби для змістовної творчої діяльності дошкільників;

- діагностична полягає у вмінні визначати особливості творчих здібностей, нахилів дітей і враховувати це в організації творчої діяльності, здійснювати облік та контроль ефективності розвиваючої роботи в цілому, бачити зв'язки актуалізації творчих можливостей у дітей дошкільного віку з використанням різних методів творчої та пізнавальної діяльності;

- координуючу, яка передбачає в ході роботи із формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку вміння встановлювати контакти з батьками та колегами, брати участь у педагогічній просвіті батьків, розкривати їм сутність, зміст і методи творчого розвитку, спонукати батьків до активної участі в роботі із формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку;

- комунікативну, яка вимагає від педагога навичок міжособистісної взаємодії з дітьми у процесі їх спільної творчої діяльності, що виявляється в умінні бути завжди доброзичливим, тактовним, привітним і ввічливим [1, с.14].

Як бачимо педагог у ЗДО повинен забезпечувати умови для розвитку дитячої самостійності, ініціативи, творчості; створювати ситуації, які б спонукали дітей активно творити; націлювати їх на пошук нових, творчих рішень.

Обов'язковим елементом способу життя дітей є участь у вирішенні проблемних ситуацій, у проведенні елементарних дослідів, у розвиваючих іграх, головоломках, у виготовленні іграшок-саморобок, найпростіших механізмів та моделей. При цьому педагог своїм прикладом спонукає дітей до самостійного пошуку відповідей на питання, що виникають, звертає увагу на нові, незвичні риси об'єкта, будує здогади, звертається до дітей за допомогою, націлює на експериментування, міркування, припущення.

Позиція педагога закладу дошкільної освіти, що працює у напрямку актуалізації творчих можливостей у дітей дошкільного віку, повинна відповідати низці психолого-педагогічних вимог, що стосуються особистісних якостей вихователя і стилю його взаємодії з дітьми в процесі активного діяльнісного спілкування.

1. Насамперед, основу позиції педагога повинні складати суб'єктно-

суб'єктні взаємини, спрямовані на розвиток здатності дітей до співпраці, ініціативності, творчої активності, вмінню конструктивно вирішувати конфлікти. При цьому активізується складна робота розумових процесів, уяви (здогадка, ланцюг логічних суджень, узагальнення); активізуються знання (провідні ідеї, факти як докази); відбираються потрібні способи, апробуються різноманітні вміння; відбувається проба різних шляхів рішення. Вся діяльність набуває особистісної значущості для дитини, забарвлюється яскравими переживаннями (подив перед «відкриттями»), радістю самостійного просування, задоволення своїми знахідками, надбаннями [3, с. 245]. У цих умовах формуються цінні прояви творчої активності дітей, які при стійкому зміцненні суб'єктної позиції можуть стати їх особистісними якостями.

2. Педагог повинен спиратися на можливості дитини, її особистісний потенціал, а не на авторитет своєї влади і примус. Його головним завданням має бути прагнення виявити, розкрити і розвинути все цінне в дитині, а не формувати звичку до слухняності.

3. Педагогічна діяльність у ході становлення творчої індивідуальності дітей дошкільного віку вимагає від педагога наявності наступних професійно-особистісних якостей здатності до активної, різнобічної і творчої професійної та соціально-культурної діяльності; тактовності, почуття емпатії, терпимості у стосунках з дітьми; розуміння своєрідності у відносній автономності творчого саморозвитку особистості кожної дитини; уміння забезпечувати спілкування між дітьми в ході організації творчої діяльності; знання особливостей психічного розвитку дітей; націленості на власний творчий саморозвиток і самореалізацію [3, с. 34-36].

4. Вихователь закладу дошкільної освіти, що працює в напрямку розвитку творчих можливостей у дітей дошкільного віку, повинен бути референтною (особистісно значущою) фігурою, оскільки завдяки сформованому особливому емоційному контакту з дітьми такий педагог немов «вростає», включається в їх внутрішній світ, а його норми, цінності, смаки приймаються дітьми як свої.

5. Процес становлення творчої індивідуальності у дітей дошкільного віку вимагає від педагога прояву творчого підходу до організації освітнього процесу.

6. Вихователь, який працює над формуванням творчої індивідуальності дітей дошкільного віку, повинен бути захопленою особистістю, оскільки тільки захоплена своєю діяльністю людина може бути винахідливою у прийомах, які змушують дітей дивуватися, хвилюватися, силою уяви переноситься в далекі світи, в найскладніші глибини людських взаємин, діянь, в незвідане.

7. Відбір методів, прийомів і принципів діяльності педагога повинен здійснюватися з урахуванням того, щоб в умовах освітнього процесу закладу дошкільної освіти ефективно працювати в напрямку формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку.

У їх числі, насамперед, слід назвати методи, стимулюючі розвиток творчості дітей:- метод несподіваних рішень, заснований на тому, що педагог пропонує нове нестереотипне вирішення тієї чи іншої задачі, яке суперечить наявному досвіду дітей;

- метод пред'явлення завдань з невизначеним закінченням, що змушує дітей задавати питання, спрямовані на отримання додаткової інформації;

- метод, що стимулює прояв творчої самостійності (складання аналогічних завдань за новим змістом, пошук аналогів в повсякденному житті);

- метод «навмисних помилок» (за Ш. А. Амонашвілі), коли педагог обирає невірний шлях досягнення мети, а діти виявляють це і починають пропонувати свої шляхи і способи розв'язання задачі;

- метод «лабіринту», коли дітям пропонується 5-6 готових рішень, і вони повинні проявити ініціативу, пов'язану із знаходженням оптимального рішення [3, с.124].

Перетворюючий характер творчої діяльності дитини в педагогічному процесі дозволяє їй побачити результати своєї участі в ньому, оскільки ця діяльність спрямована на активне оперування знаннями і на збагачення новими способами для отримання більш високих результатів [3, с.127].

Отже, узагальнення результатів аналізу стану проблеми досліджень дозволило виділити характеристики професійної готовності майбутніх педагогів до формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Комунікативно-мовленнєвий супровід професійного спілкування майбутніх вихователів з дітьми /А. М. Богуш // Наука і освіта. - № 6. – 2011. - С. 7-10.

2. Іщенко Л. В. Специфіка підготовки майбутніх вихователів до формування творчої індивідуальності дитини старшого дошкільного віку / Л.В. Іщенко // Наука і освіта. - 2014. - № 10. - С. 64-68. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_10_16

3. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології : Монографія / В. П. Андрушенко, С. О. Сисоєва, Н.В. Гузій, Н. В. Кічук, В.Ф. Хомич, М. О. Лазарєв, Л. О. Мільто, Р. Х. Вайнола / За ред. С. О. Сисоєвої, Н. В. Гузій. - К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. - 324с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>